

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЇ НАУКИ ТА БІЗНЕСУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО БАГАТСТВА

© Граб М.Б., 2007

Розглядаються проблеми інтеграції науки та бізнесу, а також можливості їх впливу на формування соціального та економічного багатства. Зокрема, висвітлюється мета інтеграційного процесу, поєднання чинників – праці, капіталу, інформації; сфери впливу інтелектуального та фінансового капіталів. Наведено приклади мотивування інтеграції наукових досліджень та бізнесових операцій. Сформульовано концепцію інтеграції науки і бізнесу як еволюцію суспільно-виробничих відносин, а також висновки та перспективи подальших досліджень вагомості інтеграційного процесу.

In the article the problems of integration of science and business are considered, and also possibilities of their influence on forming of social and economic riches. In particular are lighted up: purpose of integration process, combination of factors: labour, capital, information, spheres of influence of intellectual and financial capitals. The examples of reason of integration of scientific researches and business operations are resulted. Are formulated conception of integration of science and business as evolutions of public-production relations, and also conclusions and prospects of subsequent researches of ponderability of integration process.

Постановка проблеми. Економічна інтеграція охоплює сьогодні значну частину сфер людської діяльності. Вона виходить на шкалу об'єднання, зближення, упорядкування, узгодження та вирівнювання рівнів економічного розвитку країн, формування зв'язків в основних галузях науки і техніки, економіки і бізнесу. Так, за наявності упорядкованих відносин, відносин між територіальними групами громадян, між організаціями та державами вирішуються важливі соціальні проблеми. Проблема економічної глобалізації розглядається на рівні інтегрованого об'єднання економік багатьох країн, питання узгодження можливостей спільного використання енергетичних джерел на рівні інтеграційного зближення стосунків між партнерами бізнесових операцій, а наукові досягнення стають все більшою мірою головним майном людства завдяки усвідомленню цілісного підходу до вирішення проблем екологічного характеру.

“... Наука сьогодні має бути потрібною і державі і бізнесу, бо тільки це може бути надійною запорукою її незалежного фінансування та інноваційного розвитку”, – зазначив у своєму виступі з нагоди ювілею Тернопільської академії народного господарства Президент В. Ющенко [1, с. 10]. На думку Президента, серйозно ускладнює діалог з бізнесом податкове навантаження, яке повинно знижуватися.

Без науки неможливою є також конкуренція. Тому “...державні інвестиції розглядаються як конкурентна перевага бізнесу як середнього, так і великого”, – вважає проф. Є. Крикавський [2, с.167].

Як відомо, важливим виразом капіталу є суспільно-виробничі відносини, однак у стані деформованості, як це сьогодні часто спостерігається, вони призводять до накопичення негативного капіталу, який нездатний до цілісного об'єднання та організованого упорядкування організаційних структур за рівнями організованості. Внаслідок цього нормою бізнесових стосунків стає рейдерство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій звертає увагу науковців на те, що в умовах незрівноваженості стану екологічного середовища найвищу економічну цінність має не золото, не накопичені засоби виробництва (“постійний капітал”) і навіть не проста робоча сила (“змінний капітал”), а загальний творчий потенціал нації, її “пасіонарність” (пристрасність) [3, с. 8]. У в’язку з цим розвиток процесу інтеграції науки і бізнесу ґрунтується на “просторовому капіталі ноосфери” (тобто інформаційної сфери як основної категорії теорії інформаціології про закономірності інформаційних відношень). Цим капіталом вважається потенціал упорядкованості кожної соціально-економічної системи, що створює нові потоки енергії і речовини та еквівалентні до них потоки додаткової вартості в економіці через поєднання органічних властивостей природного капіталу з господарськими властивостями людського капіталу в процесі природокористування [4, с. 14]. Основні зміни в науковому та бізнесовому середовищах корелюють із зменшенням впродовж останніх років виробничої частини економіки та збільшення кількості обслуговуючих галузей, які пов’язані із передачею та зберіганням інформації, оскільки вона є основною підставою довготермінові стратегії інтеграції науки і бізнесу. Остання під впливом глобальних тенденцій, а саме: асигнування спеціальних проектів малого бізнесу, іміграція населення, вичерпання енергетичних ресурсів, розвиток співробітництва між керівництвом наукових та бізнесових структур, зростання все більш конкурентного бізнесового середовища та все більш привабливого наукового середовища з огляду на зростання рівня освіти та швидкості виникнення нових технологій, наукового середовища, – стають базовим фоном, на якому вирішуються проблеми бізнесу та відбувається пошук можливостей досягнення наукових знань.

Формулювання цілей статті. Мета роботи – сформулювати концепцію процесу інтеграції науки і бізнесу;

- визначити передумови інтеграції науки і бізнесу;
- виявити можливості впливу інтеграційного процесу на формування соціального та економічного багатства.

Виклад основного матеріалу. Всесвітня економіка сьогодення – це зв’язок наукових знань та їх комерційної реалізації. Він зумовлений вирішенням низки проблем стосовно прийняття концепції інтеграції науки і бізнесу, створення підстав для вибору доцільного напрямку синергетичної співдії, наявних передумов розвитку та чинників посилення інтеграційного процесу, глобальних мотивів формування причинно-наслідкових інформаційних відносин як між суб’єктами інститутів, так і інформаційних відношень між інтеграційними об’єктами процесу, взаємозв’язку форм і законів проведення наукових, науково-технічних досліджень, бізнесових операцій, налагодження активного діалогу між представниками сфер науки, культури, виробництва тощо.

Концепція інтеграції науки і бізнесу полягає у забезпеченні можливостей акумуляції енерго-, еколого-, ресурсоощадних ініціатив, можливостей підвищення наукомісткості виробництва, можливостей розвитку економічного зростання, можливостей еволюції сучасної цивілізації.

Оцінкові критерії інтеграції науки і бізнесу ґрунтуються на якісних і кількісних техніко-економічних показниках проведення бізнесових операцій та індикаторах економічних знань за категоріями охоплення людських ресурсів і ринків продажу, обсягів створення нових знань, фінансування інновацій. Йдеться про вивчення досвіду науковців в практичних умовах, з точки зору ефективності витрат, підвищення ринкової привабливості та конкурентоспроможності за мережею маркетингової Інтернет-інформації.

Метою інтеграції науки і бізнесу є реалізація інтелектуального капіталу, а також інноваційних проектів та прискорення оборотності фінансових засобів, залучення інвесторів у сферу впровадження нових ідей, нових технологій, у сферу нових наукових досліджень та пошукових робіт, у сферу нарощування наукових, технологічних знань економічного, гуманітарного, екологічного характеру.

Інтеграція науки і бізнесу передбачає послідовне та цілеспрямоване співробітництво наукових закладів, які здійснюють фундаментальні і прикладні дослідження із організаціями

інфраструктури бізнесової діяльності (інноваційно-технологічних центрів, маркетингово-інформаційних фірм, інноваційних бірж, бізнес-інкубаторів тощо).

Процес інтеграції науки і бізнесу визначає диверсифікацію знань та практичних завдань між місцевими регіональними та державними структурами, а також створених в процесі інтеграції структур, їх взаємне доповнення інформаційними відносинами в поєднанні чинників – праця, капітал, інформація, що приводить до суспільно-корисної роботи, роботи за покликанням і навчанням як трудової діяльності.

До передумов формування процесу інтеграції науки і бізнесу можна зарахувати:

- утворення інтерактивної моделі інноваційного процесу;
- співпрацю підприємницьких фірм, наукових осередків, агенцій публічного розвитку бізнесу, ризикованого капіталу;

- позаринкові спільні цілі, взаємну довіру;

- наявність підприємницької інфраструктури та трансферу технологій [5, с. 40].

Інтеграційний процес науки і бізнесу з плином часу посилюється через:

- скорочення циклу існування окремих непродуктивних технологій і продуктів;

- посилення комплексного підходу розвитку науки і техніки;

- збільшення обсягів інвестиційних коштів на наукові дослідження;

- зростання обсягів інноваційного капіталу та інноваційної культури [6, с. 177];

- підвищення рівня свідомості щодо використання науки як геологічного ресурсу.

Глобальні мотиви інтеграції науки і бізнесу пов'язують в наш час із необхідністю структурної перебудови економіки, створення сприятливого екологічного клімату, гармонізацією розподілу ресурсів економічного потенціалу, пошуку альтернативних джерел енергетичних ресурсів та реалізації проектів відновлювальної біоенергетики, освоєння навиків нових професій, створення та розподілу інформації за мікро-, мезо, макро-, мега-, метарівнями організованості, формування нових галузей промисловості, виготовленням мікроелектронних та оптоелектронних виробів, комплексного відновлення ландшафту сільськогосподарських угідь та побудови дослідницького простору кожного регіону і загальноєвропейського (табл.1).

Таблиця 1

Приклади мотивування інтеграції наукових досліджень та бізнесових операцій

Наукові дослідження у сфері	Бізнесові операції за
Екологічного моніторингу	комплексним моніторингом відновлення ландшафту
Створення альтернативних енергоносіїв	формуванням нових галузей промисловості
Розробки енергоощадних біоенергетичних установок	залученням інвесторів для реалізації проектів біоенергетики
Побудови Європейського дослідницького простору	реалізацією проектів 7-ї Рамкової програми ЄС
Інституційних перетворень за гармонізацією інформаційних суб'єктивних відносин та об'єктивних відношень	доданою вартістю гармонійного розподілу ресурсів економічного потенціалу
Створення мікроелектронних і оптико-електронних виробів	освоєнням навиків нових професій
Голографічної структуризації простору	резонуванням просторових структур

Все більшою мірою нагальною потребою є проведення моніторингу узгодженості обсягів загальних бізнесових надходжень до індивідуальної, партнерської, корпоративної форм організації бізнесу [3, с. 160], відповідності законів про власність, посередництво, громадські правопорушення стосовно відшкодування збитків та ПДВ, як і банкрутства індивідуальних, партнерських, корпоративних підприємств та організацій.

У зв'язку із інтеграцією науки та бізнесу виникає також багато етичних проблем:

- при висвітленні правдивості використання запатентованого наукового відкриття;
- у зв'язку із конфліктом інтересів, коли особисті інтереси науковців вступають у суперечності з інтересами підприємництва;

- при порушенні правил внесення коштів і неспроможність передачі засобів корпорації у власність наукової установи;
- повільної ліквідації корумпованості урядових чиновників;
- при вирішенні питань людяності взаємовідносин;
- у ситуаціях обману компанії;
- у ситуаціях тиску вищого керівництва, відомчого або управлінського примусу.

У співвіднесенні відповідальності із метою бізнесу етичній поведінці допомагають створення кодексу етики за врахування дотримання вимог гармонізації відношень та відносин в проведенні бізнесових операцій. Вони охоплюють ключові проблеми налагодження взаємодії між партнерами та інвесторами, співвідношення принципів розвитку і конкурентних позицій корпоративного планування, створення гармонійного клімату в роботі науково-бізнесових команд реінжинірингу бізнес-процесу, гармонійного поєднання інтелектуальних підстав для опрацювання ділових проектів бізнесу із життєвим циклом інноваційного процесу і його впливу на активізацію корпоративного управління, задіяння інтелектуальних ресурсів в інтеграційному процесі регіональної та державної інфраструктури фінансового ринку.

У прискоренні інтеграційного процесу науки і бізнесу особливу роль відіграє так званий великий бізнес, а також вплив фінансової інтеграції на перетворення місцевих банків у дочірні фінансові установи, створення мереж споживчого кредиту, іпотеки й універсального обслуговування населення. Внаслідок неврахування засад гармонізації регіонального розвитку фінансова інтеграція може призвести до реверсивної тенденції зниження заощаджень, до зростання обсягів споживання порівняно із обсягами заощадження. З точки зору збалансованості, з одного боку, інвестиційних вкладів на розвиток науково-освітнянського сектору, з іншого, – фінансових ресурсів в обігу бізнесового капіталу, ефект від фінансової інтеграції виявляється неоднозначним.

Поряд з цим інтеграційний процес науки і бізнесу породжує комплекс проблем, пов'язаних з невизначеністю щодо динаміки глобальної кон'юнктури, ринкової трансформації і валютної інтеграції з позиції ефективності економіки (паритетність у ціноутворенні, конвертованість тощо). Процес інтеграції характеризується позитивними і негативними проявами глобального характеру. До перших належить стимулювання інновацій і досягнення вищого рівня добробуту. Об'єктивна потреба в позитивній інтеграції виходить із необхідності гармонізувати національні санітарні норми, преференції державних закупівель, промислову політику, національну систему оподаткування і субсидій, які реально впливають на суспільно-політичний устрій держави. Негативна інтеграція економічних інтересів спричиняє вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили, оптимізацію розміщення ресурсів [7, с. 14].

Важливим питанням у вирішенні проблем інтеграції науки і бізнесу є розподіл прибутку та відшкодування ПДВ як джерело гармонійної єдності товарного і грошового обігу з метою утворення фондів розвитку підприємництва, науки і техніки.

Інструментом інтеграції науки і бізнесу є сукупний капітал суспільства. Умовно сукупний капітал суспільства поділяється на інтелектуальний та фінансовий. Інтелектуальний капітал являє собою багатство соціальне і включає людські та освітянські ресурси знань. Він працює на користь збереження та примноження людських можливостей, зростання та розвитку інноваційної культури суспільства, розвитку індивідуальних особистих мотивів еволюції людини за схемою: інтелект – реалізаційна воля – інтуїція – мудрість – любов (це шлях в майбутнє) [8, с. 8]. Внаслідок поширення інноваційної діяльності та досягнення науково-технічного прогресу інтелектуальний капітал та суспільне багатство зростають. Зростає також вартість послуг на ринку інновацій. Так, внаслідок відсутності бізнес-контактів з потенційними клієнтами, наприклад, в США щомісячна оплата послуг висококваліфікованих фахівців становить близько 100 тис. доларів.

Фінансовий капітал являє собою багатство економічне і включає грошову масу, інвестиційні ресурси та ресурси нерухомості; позичкові фонди, акції комерційних та некомерційних організацій. Фінансовий капітал працює на задоволення всезростаючих потреб нижчого (зарплата, впевненість у роботі, відносини по роботі) та вищого рівнів (успіх, визнання, спокій на роботі, відповідальність, просування по службі). Однак фінансовий капітал та економічне багатство під впливом незадовіль-

ного екологічного стану довкілля знецінюється. Поряд з цим найбільше задоволення досягається тоді, коли “робота дає можливість для самовираження”. Ця можливість, особливо для менеджерів, проявляється за вибором участі в інтеграційному процесі між сферами впливу інтелектуального та фінансового капіталів (табл. 2).

Таблиця 2

Сфери впливу інтелектуального та фінансового капіталів

Інтелектуальний капітал	Фінансовий капітал
Являє собою багатство соціальне	Являє собою багатство економічне
Являє собою людські та освітянські ресурси знань	Включає грошову масу, інвестиційні ресурси та ресурси нерухомості
Являє собою інноваційну сферу діяльності наукових, освітянських, виробничих, культурологічних структур	Являє собою фінансово-банківську економічну бізнес-інфраструктуру
Сприяє популяризації знань	Забезпечує задоволення споживчих потреб за наявності коштів
Формує напрям конкуренції	Забезпечує фінансування фондів усіх видів користування, зокрема інвестиційних
Сприяє вирішенню проблем просторової організованості	Спрямований на максимізацію обсягів оборотності капіталу
Забезпечує зміну геополітичних реалій енергозабезпечення	Впливає на процес ціноутворення
Сприяє збереженню довкілля	Спрямований на максимальне вичерпання природних ресурсів
Задовольняє вирішення демографічних проблем	Задовольняє вирішення технічних проблем
Забезпечує еволюцію цивілізації	Забезпечує перелив коштів

Розгляд сфер впливу інтелектуального та фінансового капіталів засвідчує певне зміщення вагомості позицій від багатства економічного до багатства соціального. Отже, концепцію інтеграції науки і бізнесу являє собою ланцюг впливу інтелектуального та фінансового капіталів на еволюцію суспільно-виробничих відносин в процесі накопичення соціального та економічного багатства.

Розподіл капіталу на два відгалуження: інтелектуальний та фінансовий створює переріз сфер діяльності, самоорганізація яких вимагає врівноваження та гармонізації суспільно-виробничих відносин в процесі інтеграції науки і бізнесу. Якщо в інтелектуальному капіталі синтезуються вартісні відносини, що випливають із природи людини, її буття, свідомості, цілей, устремління, а фінансовий капітал спрямовується на задоволення потреб побутового характеру та удосконалення штучного техногенного середовища, то забезпечення гідних умов життєдіяльності людини стає проблематичним з точки зору конфліктності та екологічності відношень між людиною і природою, людиною і людиною, людиною і Богом. Як капітал, так і “...суспільство поділене конфліктом між капіталом і працею...” [9, с. 5]. Протистояння людини людині до рівня фізичного існування одних і надмірного багатства інших свідчить про необхідність ліквідації майнових суперечностей та пошуку можливостей співдружності.

Зрівноваження соціального та економічного багатства можливе за величиною прибутку інтелектуального та фінансового капіталів, який виміряється за оплатою угод замовників науково-технічної продукції та сумою отриманої виручки від реалізації цієї продукції на ринку попиту. Фактично йдеться не стільки про суму грошей, скільки про наявність попиту в інноваційній та комерційній сферах. Предметом дослідження такого попиту є переважно наявна і потенційно можлива місткість відповідних ринків праці у фазі використання їх трудових потенціалів. Процес інтеграції науки і бізнесу зближує ці трудові потенціали за спільністю інтересів, компетентністю, рівнем інноваційної культури, чинниками стратегічних мотивацій. Інтеграція соціального та економічного багатства є важливим фактором зростання суспільного добробуту, що залежить від розподілу основних видів матеріальних і соціальних благ суспільства та здійснюється не лише за працею (заробітна плата), а й за капіталом (заробітна плата та доходи). У цих умовах рівень

задоволення потреб окремих верств населення залежить передусім від рівня доходів і фінансових умов забезпечення добробуту населення. Окрім того, до складу критеріїв забезпечення суспільного добробуту входять характеристики творчого довголіття, стану здоров'я, рівня освіти та культури, професіоналізм [10, с. 42]. Оскільки світом управляють не гроші, а людська енергія, то її акумулювання в інтеграційному процесі стає вирішальним фактором розвитку життєвого простору. Формувальним чинником інтегрованості життєвого простору є не тільки наявність людського капіталу, але також голографічна структурованість навколишнього, наукового, бізнесового, освітянського та підприємницького середовищ.

Отже, перефразовуючи відомий вислів, можемо констатувати: бізнес без науки сліпий, а наука без підприємництва, бізнесових операцій убога, і тільки інтеграційний процес науки і бізнесу забезпечує повноцінне бачення та прогнозування економічного зростання.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати істотність значення інтеграційного процесу науки і бізнесу та його вагомий внесок у накопичення соціального та економічного багатства.

Висновки:

1. Вирішення проблем інтеграції науки і бізнесу перетинається з можливостями зростання інтелектуального та фінансового капіталів.

2. Мотиви інтеграції наукових досліджень та бізнесових операцій співзвучні та взаємопов'язані за інформаційними відношеннями у сфері реалізації інноваційних проектів та налагодження контактів між відповідними інфраструктурними відомствами.

3. Інноваційний пошук можливостей гармонійної інтеграції наукових досліджень та бізнесових операцій є важливішим від вирішення проблем бізнесу.

4. Переваги інтелектуального капіталу над фінансовим ґрунтуються на вагомості людського капіталу як базового елемента народного господарства.

5. Проникнення в світ науки та в світ бізнесу сприяє виявленню можливостей як економічного, так і соціального зростання суспільства.

Перспективи подальших досліджень з вирішення проблем інтеграції науки і бізнесу полягають у накопиченні та аналізі інформації стосовно функціонування структур середнього та малого бізнесу, а також матеріалів за організацією економічних, екологічних та інноваційних форумів регіонального та міжнародного масштабів.

Доцільно було б на підставі наявної інформації визначити:

– повноту кореляційного зв'язку між витратами на проведення наукового дослідження та отриманою доданою вартістю за реалізацією конкретних проектів, спільних за напрямом інноваційного процесу;

– інформаційні відношення між термінами освоєння інвестиційних капіталовкладень і початком отримання чистого прибутку.

1. Ющенко В.А. "Україна Молода". – № 236 від 19.12.06. – С.10. 2. Крикавський Є.В. *Маркетинг і логістика у формуванні інвестиційної привабливості регіону: Тези доповідей VI Міжнародної наук.-практ. конфер. "Маркетинг та логістика в системі менеджменту"*. 9–11 листопада 2006. – 427 с. 3. *Перехід IV-2000*. – № 3. 4. Гринів Л.С., Долішній М.І. *Екологічні імперативи глобалізації та ноосферна модель конструювання економіки майбутнього // Щорічник наукових праць інституту регіональних досліджень*. – Вип. XXVIII НАН України. – Львів, 2001. – 372 с. 5. *Krzysztof Mutusiak. Інноваційні та підприємницькі осередки в Польщі. S001PP – Annual, 1996*. – С.39–41. 6. *Стонер Джеймс А.Ф., Долан Едвін Т. Вступ у бізнес / Пер. з англ. – К.: Вид-во Європ. ун-ту фін., інформ., систем, менеджменту і бізнесу, 2000*. – 752 с. 7. Філіпченко А. *Інтеграційні перспективи України // Економіка України*. – 2005. – № 6. – С.11–12. 8. *Некрасов М.М. Ансамбль універсальних миров*. – М.: ИНСАН, 1992. – 160 с. 9. *Енцикліка Папи Івана Павла II "Сотий рік"*. – 1991. 10. *Гордей О.Д. Суспільний добробут в умовах інтеграційних процесів // Фінанси України*. – 2004. – № 5. – С.38–43.